



قوه قضائیه

ضابطان قضایی

(وظایف، استیلاآت و مسؤلیت)

بر اساس قانون آیین دادرسی کیفری مصور ۱۳۹۱ و اصلاحات بعدی

دکتر جعفر صادق منش

سرشناسه	: صادق منش، جعفر، ۱۳۵۱ -
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور	: ضابطان قضایی (وظایف، اختیارات و مسؤولیت‌ها): بر اساس قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ و اصلاحات بعدی/ جعفر صادق منش.
وضعیت ویراست	: [ویراست ۳].
مشخصات نشر	: تهران: قوه قضائیه، مرکز مطبوعات و انتشارات.
مشخصات ظاهری	: ۱۹۲ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۸۰-۱۱۷-۱
وضعیت دسترسی	: فیا
یادداشت	: چاپ سوم، ویرایش جدید.
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۹۱ - ۱۹۲.
موضوع	: ضابطان دادگستری - ایران - شرح وظایف - نمونه پژوهی
موضوع	Bailiffs -- Iran -- Job descriptions -- Case studies
موضوع	: ضابطان دادگستری - وضع حقوقی و قوانین - ایران
موضوع	Bailiffs -- Legal status, Laws, etc. -- Iran
شناسه افزوده	: ایران. قوه قضائیه: مطبوعات و انتشارات
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۵ ۲/۶۲ KMF
رده بندی دیویی	: ۵۵۰.۱۶/۳۴۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۴۰۳۱۱۸

وب سایت: <http://judpub.ir> کد پستی: ۱۵۹۹۶۵۳۱۰ تلفن: ۰۲۱-۸۸۱۹۹۹۰۴



نشانی: تهران، خیابان حافظ، نبش خیابان سمیه، مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضائیه

عنوان: ضابطان قضایی (وظایف، اختیارات و مسؤولیت‌ها)

مؤلف: دکتر جعفر صادق منش

ناشر: مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضائیه

شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۴۸۰ - ۱۱۷ - ۱

تیراژ و نوبت چاپ: ۱۰۰۰ نسخه - چاپ اول - ۱۳۹۵

مرکز پخش، فروشگاه و نمایشگاه دائمی: تهران - خیابان حافظ - نبش خیابان سمیه - ساختمان شماره ۳ قوه قضائیه

تلفن: ۰۲۱ ۸۸۱۹۹۹۰۴ و ۰۲۱ ۸۸۱۹۹۹۱۳

فهرست مطالب

۶

صفحه

عنوان

۹	یادداشت مرکز آموزش قوه قضاییه بر چاپ سوم کتاب
۱۱	مقدمه چاپ دوم
۱۳	مقدمه چاپ سوم
۱۵	پیشگفتار
۱۷	بخش یکم: اصول حاکم بر رفتار حرفه‌ای ضابطان
۱۹	فصل یکم: اصل عدالت
۲۲	فصل دوم: اصل برابری
۲۳	فصل سوم: اصل قانونی بودن تفسیر
۲۵	فصل چهارم: اصل قانونی بودن صدور حکم و اجرای مجازات
۲۶	فصل پنجم: اصل دسترسی طرف‌های پرونده به وکیل
۳۰	فصل ششم: اصل مصونیت حریم خصوصی از هرگونه تعرض
۳۱	فصل هفتم: اصل ممنوعیت دستگیری
۳۲	فصل هشتم: اصل آگاهی طرف‌های پرونده از حقین خود
۳۳	فصل نهم: اصل سرعت در انجام وظیفه قضایی
۳۵	بخش دوم: شناخت ضابطان
۳۸	فصل یکم - ضابطان دادگستری
۳۸	مبحث یکم - ضابطان عام
۴۳	مبحث دوم - ضابطان خاص
۵۵	فصل دوم - ضابطان نظامی
۵۸	مبحث یکم: دفاتر بازرسی و شعب قضایی نیروهای مسلح
۵۹	مبحث دوم: دژبان ارتش، سپاه و نیروی انتظامی
۶۱	مبحث سوم: حفاظت اطلاعات ارتش، سپاه و نیروی انتظامی
۶۳	فصل سوم - شرایط دارا شدن عنوان ضابط
۶۴	مبحث یکم: وثاقت و مورد اعتماد بودن
۶۴	مبحث دوم: کسب مهارت و گذراندن آموزش‌های لازم
۶۶	مبحث سوم: داشتن کارت ویژه
۷۱	بخش سوم: وظایف و اختیارات ضابطان قضایی

فصل یکم - وظایف و اختیارات ضابطان در مرحله کشف و تعقیب	۷۸
مبحث یکم: اطلاع ضابطان از وقوع جرم و وظایف آنها در این مرحله	۷۸
مبحث دوم: جلوگیری از امحای آثار و دلایل جرم و فرار متهم	۸۲
مبحث سوم: تشکیل پرونده	۹۷
مبحث چهارم: ارسال پرونده	۱۰۰
یک پرسش و پاسخ	۱۰۱
فصل دوم - در مراحل تحقیقات مقدماتی و رسیدگی	۱۰۲
مبحث یکم: وظایف ضابطان در مورد جلب متهم	۱۰۲
مبحث دوم: ورود به حریم خصوصی برای بازرسی و تفتیش	۱۰۴
مبحث سوم: تحقیق و بازجویی	۱۰۸
مبحث چهارم: بایند محل و تحقیقات محلی	۱۱۷
مبحث پنجم: بازرسی و تفتیش	۱۱۹
مبحث ششم: نظام صورتمجلس	۱۲۴
مبحث هفتم: گزارش غایب	۱۲۷
مبحث هشتم: ابلاغ اوراق قضایی	۱۳۱
فصل سوم - در مرحله اجرای حکم	۱۳۷
مبحث یکم: شرایط رأی قابل اجرا	۱۳۹
مبحث دوم: نحوه اجرای بعضی از احکام کیفری	۱۴۰
مبحث سوم: نحوه کسر مدت تحت نظر و بازداشت قانونی از مجازات مورد حکم	۱۴۷
فصل چهارم - بدرقه زندانیان و متهمان	۱۴۹
مبحث یکم: نهاد متولی بدرقه	۱۵۰
مبحث دوم: مقررات ناظر بر بدرقه	۱۵۲
مبحث سوم: مقررات ناظر بر دستگیری فراریان و توسل به سلاح	۱۵۹
بخش چهارم: مسئولیت ضابطان و حمایت‌های قانون از آنها	۱۶۵
فصل یکم - مسئولیت‌های ضابطان	۱۶۷
مبحث یکم: تخلفات	۱۶۷
مبحث دوم: جرایم مقرر در قوانین کیفری	۱۷۱
فصل دوم - حمایت‌های قانونی از ضابطان	۱۸۶
مبحث یکم: حمایت از حسن انجام وظیفه	۱۸۶
مبحث دوم: حمایت از حق کرامت ضابطان	۱۸۸
مبحث سوم: اعتبار شغل و حرفه	۱۸۹
فهرست منابع	۱۹۱

پیشگفتار

فرآیند دادرسی کیفری آغاز و پایانی دارد و در نگاه سیستمی دارای ورودی، پردازش و خروجی‌هایی است؛ آغاز این فرآیند کشف جرم و پایان آن اجرای حکم است. و در فاصله‌ی این دو مرحله‌ی مهم، پردازش پرونده‌ی کیفری قرار دارد، برای احراز حقیقت درباره‌ی نسبت مجرمانه‌ای که یک شخص اعم از حقیقی یا حقوقی و اعم از شهروند عادی یا پلیس یا دادستان یا هر اعلام کننده جرم یا شکایت کننده‌ی دیگری به یک شخص حقیقی یا حقوقی داده است.

در این فرآیند نوع رفتار و عملکردها برای کشف حقیقت در جریان اقدامات تأمینی یا تحقیقی از سوی همه‌ی کارگزاران نظام عدالت کیفری مهم است لکن ضابطان دادگستری به دلیل حضور منحصر به فرد در مرحله‌ی کشف جرم، حضور پررنگ در جریان تحقیقات و رسیدگی‌های قضایی و حضور مشارکتی با برخی نهادهای دیگر در مرحله‌ی اجرای حکم نقشی ویژه دارند.

این نقش ویژه‌ی ضابطان دادگستری همچون تیغی دو لبه عمل می‌کند که تنها در صورت رعایت توازن و تعادل بین مال حقوقی متهم، حقوق بزه دیده و حقوق جامعه، کارآمدی و اثر بخشی لازم راه برای اهداف نظام عدالت کیفری خواهد داشت.

اگر ضابطان به هر دلیلی گرایشی نسبت به یکی از این اضلاع سه گانه داشته باشد، آنگاه عدالت و آرامش و نظم عمومی، نخستین قربانی این نگاه تبعیض آمیز خواهد بود؛ زیرا از یک سو در یک جامعه‌ی سالم، مردم در رویارویی با هر گونه احساس امنی یا احساس تعرض به حقوق خود، نخستین مرجعی که برای تظلم خواهی به یاد می‌آورند ضابطان قضایی هستند که پیش از هر نهاد دیگری در کوچه و خیابان نزدیک منزل و اقامتگاه آنان حضور دارند.

از سوی دیگر متهمان مورد تعقیب اگر در وجدان خود می‌دانند که بی گناهند، امیدشان آن خواهد بود که ضابطان قضایی به قدری بی طرف و آگاه از وظایف خود و مبدع بر کار خود باشند که با تدبیر به موقع آنان، گنهکار و ناکرده بزه در نزد مقام قضایی به راحتی شناخته شود و یا در صورت گناهکار بودن، اطمینان داشته باشند که بیش از آنچه به عنوان یک مجرم یا حتی مجرم استحقاق دارند، به حریم کرامت انسانی و جان و مال آنها تعرضی نخواهد شد، و صرف متهم بودن آنها به معنای مباح بودن هر گونه تعرض به حقوق و آزادیها و کرامت آنها نیست.

بالاخره در ضلع سوم، دولت و نظام قضایی قرار دارد که با آموزشها و توجیه‌های فنی که به ضابطان می‌دهد، زمینه‌ای فراهم می‌کند که آنان با تدبیر و تعهد، پاسداران خط مقدم دفاع از نظم و امنیت و آرامش عمومی باشند.

با این حال به نظر می‌رسد، قانون، طراز و شاخص دقیق و شناخته شده‌ای است که می‌تواند رفتار بر اساس آن، بین حقوق سه ضلعی مورد اشاره، توازن به وجود آورد؛ به عبارت دیگر، قانون

مناسب‌ترین الگو برای سنجش میزان دقت رفتار و عملکرد حرفه‌ای ضابطان قضایی در انجام وظایف خود در جهت عدالت قضایی و فصل‌الخطابی برای همه‌ی طرفهای پرونده‌ی کیفری است.

بدین سان آشنایی ضابطان قضایی با حدود اختیارات، وظایف و مسئولیت‌های خود به عنوان مقدمه‌ی ضروری عمل به قانون، بر کسی پوشیده نیست.

این آشنایی اگر تا دیروز یک وظیفه اخلاقی یا سازمانی بود، اکنون با تصویب مواد ۲۸ تا ۳۲ و ۶۰۲ تا ۶۰۴ قانون آ. د. ک. ۱۳۹۲ دیگر به عنوان یک وظیفه‌ی قانونی شناخته می‌شود که برای ضابطان، آموزش را به عنوان یکی از شرایط تصدی این وظیفه می‌شناسد و تخلف از آن را با ضمانت اجرا همراه می‌کند و برای مقام قضایی، تکلیف قانونی آموزش‌های تخصصی به ضابطان را پیش‌بینی می‌کند.

با عنایت به آن‌چه گفتیم، تمرکز ما در این مجموعه، تشریح مسائل اختصاصی و تخصصی ضابطان قضایی با توجه به قوانین مرتبط، به ویژه در قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ با اصلاحات بعدی خواهد بود.